දෙවන වාර පරීක්ෂණය 2020 - 12 ශ්‍රේණිය
- බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරය - පිළිතුරු

I පත්‍රය

ප්‍රශ්න අංකය	පිළිතුර	ප්‍රශ්න අංකය	පිළිතුර
01	1	26	1
02	3	27	2
03	3	28	3
04	1	29	1
05	5	30	4
06	2	31	5
07	4	32	2
08	2	33	4
09	4	34	5
10	5	35	1
11	3	36	2
12	2	37	5
13	4	38	5
14	1	39	3
15	5	40	1
16	4	41	4
17	2	42	2
18	3	43	3
19	4	44	4
20	1	45	2
21	5	46	5
22	3	47	3
23	4	48	4
24	5	49	1
25	2	50	1

II පත්‍රය

1. i. බ්‍රාහ්මන වර්ණයට නියමකර තිබූ ස්ව ධර්ම නම් කරන්න.

'' අධ්‍යාපන මධ්‍යයනං යජනං යාජනං තථා
දානං ප්‍රතිග්‍රහණංචෛව බ්‍රාහ්මණානාමකල්පයත් " (මනු 1.88)

■ ඉගැන්වීම, ඉගෙනීම, යාග කිරීම, යාග කරවීම, දන්දීම, දන් පිළිගැනීම බ්‍රාහ්මණයාගේ කාර්යයන් බව (ල.4)

ii. බ්‍රාහ්මණ වර්ණයේ සම්භවය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් ගෙනහැර දක්වන්න.

චතුර්වර්ණයෙහි ප්‍රභවය පිළිබඳ කරුණු දී.නි. අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේදී ඉදිරිපත් කර ඇත. එහි දක්වෙන පරිදි පුරාණයේ ජීවත් වූ මිනිසුන් අතරින් එක්තර පිරිසක් පව් බැහැරකිරීමට යොමුව කටයුතු කළහ. ඒ අනුව පව් බැහැර කරන්නේය යන අදහසින් බ්‍රාහ්මණ නම් විය. "පාපකේ අකුසලේ ධම්මේ බාහෙන්තීති බෝ වාසෙට්ඨා බ්‍රාහ්මණා" ඔවුහු වනගතව කොළ අතුවලින් පන්සල් ඉදිකරගෙන දිනපතා ගම්වැද සිඟාවළදමින් යළි වනයට ගොස් භාවනා කිරීමෙහි යෙදුනහ. භාවනාව හෙවත් ධ්‍යාන වඩන හෙයින් ඔවුහු ඣායක නම් විය. ඇතැම් පිරිසක් භාවනාවැඩීමට අසමත්ව යළි ගමට විත් පත පොත හදාරමින් වසන්නනට විය. ඔවුහු ධ්‍යාන නොවැඩූ නිසා අජ්ඣායක නම් වූහ. (ල. 4)

.

iii. ආපද් ධර්ම තුළින් බමුණන් වැඩි වාසි හිමිකරගත් අයුරු පැහැදිළි කරන්න.

- ආපදාපන්න තත්වයන් හෝ ඒ ඒ වර්ණයන්හි පුද්ගලයින් හට තම වර්ණයට නියමිත කාර්යන් ඉටුකිරීමට නොහැකි කිසියම් වූ ශාරිරික පීඩාවක් ඇති වූ විට තම වර්ණයට පහළින් ඇති වර්ණයන්හි ස්වධර්මයන්හි නියලීමට අවස්ථාව උදාවේ. ඒ අනුව බමුණන්ට තම වර්ණයට පහලින් ඇති ක්‍ෂත්‍රිය හා වෛශ්‍ය වර්ණයන්ට අදාල කාර්යන්හි නියැලීමට අවස්ථාව උදාවේ. ක්‍ෂත්‍රියන්ට වෛශ්‍යයන්ගේ හා ශුද්‍රයන්ගේ ස්ව ධර්මයන්හි නියැලීමට අවස්ථාව උදා වුවද ඔවුහු ශුද්‍රයන්ගේ ස්ව ධර්ම වල නියලුනහ. වෛශ්‍යයන්ට ද එසේම විය. ඒ අනුව මෙම සංකල්පය තුළින් ද බමුණන් වැඩිවාසි හිමිකරගත් අයුරු පැහැදිලිය.

iv. යාගයක් අංග සම්පූර්ණ වීම සඳහා සපුරාලිය යුතු මූලික අවශ්‍යතා කෙටියෙන් දක්වන්න.
යාගයක් අංග සම්පූර්ණ වීමට යාග උපකරණ ඉතා පිරිසිදුව සූදානම් කරගත යුතුය. බ්‍රාහ්මණ පූජකයන් ලවා ම යාගපවත්වා ගතයුතුය. යාග උපකරන කෙතරම් සූදානම් කරගත්ත ද බ්‍රාහ්මණ පූජකයන්ගෙන් තොරව කරන යාග මහා බ්‍රහ්මයා නොපිළිගන්නා බව ඉගැන්වේ. යාගයක් පැවැත්වීම සඳහා පූජක කණ්ඩායම් 4ක් සිටියහ. හෝතෘ (වේියන්ට යාගය පිණිස ආරාධනා කරන්නා) උද්ගාතෘ (දෙවියන් සතුටුවන ලෙසින් වේද පාඨ ගායනා කරන්නා) අද්වර්යු (යාගයේ ප්‍රධානියා) යඥකාරක (යාගය කරන පූජකයා) (ලකුණු 4)

v. බ්‍රාහ්මණ ආගමික සම්ප්‍රදාය තුළ කාන්තාව පුරුෂාධිපත්‍යයට යටත් කොට පාලනය කළ බවට සාධක තුනක් ගෙන හැර දක්වන්න.
මනුස්මෘතියේ ''බාල්‍යෙ පිතුර් වශේ තිෂ්ඨෙත්'' යනුවෙන් දැක්වෙන ආකාරයට කාන්තාව නිරතුරුව පිරිමියා ඇසුරෙහිම මියනතෙක් ජීවත්විය යුතුබව, ස්වාමියා මළ පසු සති පූජාව කළ යුතුබව, සති පූජාව නොකරන කාන්තාව පර්ධා චාරිත්‍රයට යොමුවිය යුතුබව, කාන්තාවට දේපොළ අයිතිය හෝ ධන පරිපාලනය නොදිය යුතුබව, සුදුසු කල දියණිය ස්වාමියයෙකුට පාවා නොදෙන පියා නින්දාවට පාත්‍රවන බව. යනාදී කරුණු ඇසුරු කරගෙන පිළිතුර සකස්විය යුතුය.

2. i සංජය බෙල්ලට්ඨී පුත්තශාස්තෘවරයාගේ ඉගැන්වීම් කෙටියෙන් දක්වන්න.
■ බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රයට අනුව මොහුගේ ඉගැන්වීම අමරාවික්ඛේපවාදය ලෙස හැඳින්වෙන බව.
එවන්තිපි මේ නෝ -
තථාතිපි මේ නෝ -
අඤ්ඤතාතිපි මේ නෝ -
නෝ තිපි මේ නෝ -
නෝ නෝ තිපි මේ නෝ - ...... යනාදි ලෙසින් එය දැක්වෙන බව

- සංජය බෙල්ලට්ඨීපුත්තගේ දර්ශනයෙන් මහජනයා වික්ෂිප්තියට (වික්ඛේපං) පත් වන බැවින් මෙය සාමඤ්ඤ ඵල සූත්‍රයේ වික්ඛේපවාදය ලෙස හැඳින්වෙන බව. ■ අමරා වික්ඛේපවාදය සංසයවාදය ලෙස ද හැඳින්වෙන බව ■ සත්ත්වයාගේ මරණින් මතු පැවැත්ම, පරලොව, කුසලාකුසල කර්මයන්ගේ ඵල විපාක ආදිය පිළිබඳ විමසන ලදුව නිශ්චිත පිළිතුරක් නො දීම සංජයගේ පිළිවෙත වූ බව.

ii. එම ඉගැන්වීම් බුදු දහමින් බැහැරවන්නේ කුමක් නිසාදැයි පෙන්වා දෙන්න.
ප්‍රශ්නවලට නිසි පිළිතුරු නො දීම අඥේයවාදියකුගේ ලක්ෂණයක් බව. ■ සංජයගේ දර්ශනය බෙහෙවින් අපැහැදිලි වූත් බුද්ධිගෝචර නොවූත් ඉගැන්වීමක් බව. ■ කිනම් විමුක්තියක් පිණිස කිනම් ප්‍රතිපදාවක් වඩන්නේ දැයි අපැහැදිලි බැවින් ශ්‍රාවකයන් මුළාවට හෙළන ඉගැන්වීමක් බව. ■ විචිකිච්ඡාව, සැකය, විමතිය, සංශය, විමුක්ති සාධනයෙහි ලා නීවරණය යන්න බෞද්ධ ඉගැන්වීම බව. ■ සදාචාර ධර්ම සංරක්ෂණය පිණිස මෙම ඉගැන්වීමෙන් කිසි දු පිටිවහලක් නො ලැබෙන බව. ■ අරමුණක් නැති, පැහැදිලි අවසානයක් නැති, ආගම දහමක් උදෙසා ප්‍රතිපදාවක් වැඩීම අනවශ්‍ය නිරර්ථක කටයුත්තක් බව.

iii. බුද්ධකාලීන භාරතයේ ආර්ථික සංවර්ධනයට දායක වූ පේෂකර්මාන්තය හා කුම්භකාර වෘත්තිය පිළිබඳ තොරතුරු ගෙනහැර දක්වන්න.

- මෙම කර්මාන්ත දෙකට අදාළ තොරතුරු බෞද්ධ සාහිත්‍යය තුළින් අනාවරණය වේ.
- රෙදිපිළි ආශ්‍රිත කර්මාන්තය සඳහාම ප්‍රචලිත ප්‍රදේශයක් වශයෙන් කසී රට සැලකෙන බව
- පේශකාර දියනියගේ කතාව හා විදේශ රටවලට පවා රෙදිපිළි අපනයනය කළ බව
- කුම්භකාර වෘත්තිය ද ගෘහාශ්‍රිත කර්මාන්තයක් වශයෙන් පැවැතිබවට නිදසුන් දීගිති කෝසල ජාතකයෙන් ද හෙළිවන බව
- බුදුරදුන් පවා ඇතැම් දින රාත්‍රි ගතකර ඇත්තේ කුම්භකාර ශාලාවලය. උදා පුක්කුසාති මල්ලවයා හමුවන්නේ කුඹල් හලකදීය.

iv බුද්ධකාලීන භාරතයේ ක්‍රියාත්මක වූ ප්‍රධාන රාජ්‍ය හතර පිළිබඳ කෙටි හැඳින්වීමක් කරන්න.

මගධ රාජ්‍යය :

- උතුරෙන් ගංගා නදිය ද නැඟෙනහිරින් චම්පා නදිය ද නිරිතෙන් වින්ධ්‍යා කඳුවැටිය ද බටහිරින් සෝණ නදිය ද සීමා කොටගත් ප්‍රදේශය මගධ දේශයට අයත් වූ බව. ■ රජගහ නුවර මගධයෙහි අගනුවර වූ අතර, බිම්බිසාර හා අජාසත් යන රජවරුන් බුද්ධ කාලීන පාලකයන් වූ බව. ■ වේභාර, වේපුල්ල, ගිජ්ඣකූට, ඉසිගිලි, පාණ්ඩව යන පර්වත පහකින් වට වී පිහිටීම නිසා එය 'ගිරිබ්බජ' යන නමින් ද ප්‍රකට ව පැවති බව. ■ විවිධ ක්‍රම මගින් සමීප රාජ්‍ය යටත් කොට ගෙන සිය බලය පුළුල් කරගැනීම සඳහා ක්‍රියා කළ බිම්බිසාර රජ අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගැනීමට වෑයම් කළ පැරණි ම භාරතීය පාලකයා ලෙස ද සැලකෙන බව.

කෝසල රාජ්‍යය :

- බටහිරින් පඤ්චාල රට ද දකුණින් ගංගා නදිය ද නැඟෙනහිරින් සදානීරා (ගණ්ඩකී) නදිය ද උතුරින් නේපාලිය කඳුකර පෙදෙස ද සීමා කොටගත් ප්‍රදේශය කෝසලයට අයත් වූ බව. ■ මුල් අවධියේ දී දුර්වල රාජ්‍යයක් ව පැවැති කෝසලය පසු කාලීන ව වඩාත් ප්‍රබල වූ බව ■ එය බරණැස හා සාකේත රාජ්‍යය ද ඇතුළත විශාල ප්‍රදේශයක් පුරා පැතිර ගිය බව හා එහි අගනුවර සාවත්ථි වූ බව. ■ පසේනදී කොසොල් රජතුමා එහි බුද්ධ කාලීන පාලකයා වූ බව.

වත්ස රාජ්‍යය:

- වත්ස ජනපදය අවන්ති රටට උතුරෙන් යමුනා නදී තීරයේ පිහිටා තිබූ බව. ■ කෝසම්බිය හෙවත් කොසඹෑ නුවර එහි අගනගරය වූ බව. ■ පරන්තප රජුගේ පුත් උදේන රජු එහි බුද්ධ කාලීන පාලකයා වූ බව.

අවන්ති රාජ්‍යය :

- දඹදිව මධ්‍ය ප්‍රදේශයෙන් දකුණු දිශාවෙහි පිහිටි බුද්ධ කාලීන රාජ්‍යයක් බව. ■ බුද්ධ කාලීන පාලකයා වූයේ චණ්ඩප්පජ්ජෝත රජු බව. ■ උදේනිය එහි අගනුවර වූ බව. ■ උත්තර අවන්තිය හා දක්ෂිණ අවන්තිය වශයෙන් මෙය කොටස් දෙකකට බෙදී පැවති බව.

v. දස සක්විතිවත් නම්කරන්න.

- සක්විති රජතුමා පළමු ව තමා ධාර්මික වී දස වැදැරුම් ප්‍රතිපත්තියක පිහිටා සියලු දෙනා ම ආරක්ෂා කළ යුතු බව. ඒ අනුව
    1. තම පවුලට අයත් පිරිසට දැහැමි රැකවරණය සැලසීම. 2. බළසෙනගට දැහැමි රැකවරණය සැලසීම. 3. මැතිඇමතින්ට දැහැමි රැකවරණය සැලසීම. 4. බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන්ට දැහැමි රැකවරණය සැලසීම. 5. ගම් නිගමගම් ජනපද වාසීන්ට දැහැමි රැකවරණය සැලසීම. 6. මහණ බමුණන් සහිත පූජක උතුමන්ට දැහැමි රැකවරණය සැලසීම. 7. මෘග පක්ෂීන් සහිත සත්ත්ව ප්‍රජාවට දැහැමි රැකවරණය සැලසීම. 8. නිර්ධනයන්ට තමා අභිමත කර්මාන්ත ආදිය සඳහා ධනය ලබාදීම. 9. අපරාධ මර්දනය කරමින් අපරාධ මැඩපැවැත්වීම. 10. මදයෙන් හා ප්‍රමාදයෙන් තොර බහුශ්‍රැත මහණ බමුණන් වෙත එළඹ අවවාද අනුශාසනා ලබා රට පාලනය කිරීම.

3. i ත්‍රිවිද්‍යා ඥානය හඳුන්වා දෙන්න.

1. පුබ්බේනිවාසානුස්සති ඤාණය - පෙර ජාතීන්හි ස්කන්ධ පරම්පරාව සිහිකර දැනගන්නා නුවණ මේ නමින් හැඳින්වේ. පෙරවිසූ කඳ පිළිවෙළ දැනගන්නා නුවණ යනුවෙන් ව්‍යවහාරවන මෙම ඤාණය උපදවා ගැනීමෙන් සංසාරයේ තමා අනුන් පූර්ව ජාතිවල කිනම් ආත්මභාවවල කිනම් ස්ථානවල විසූයේදැයි දැකගත හැකිය.
2. චුතූපපාත ඤාණය - සත්වයාගේ චුතිය හා උත්පත්තිය දැනගන්නා මෙම සුවිශේෂී ඥාණය දිබ්බචක්ඛු ඤානය යනුවෙන් ද හැඳින්වේ. සංසාරගත සත්වයන් කිනම් භවයක කිනම් ආත්මභාව ලැබ කෙසේ එම ආත්ම භාවය අත්හරී ද (මරණයට පත්වේද) යන්නත් නැවත කුමන ආත්මයක් ලැබ කිනම් තැනක උපදින්නේ ද යන්නත් විනිවිද දැකිය හැකි ඤාණය මෙයින් කියවේ.
3. ආසව ආස්‍රව හෙවත් කෙලෙස්ය. ඛය යනු ක්ෂය කිරීම හෙවත් දුරුකිරීමයි. සියලු ආශ්‍රව දුරුකිරීමෙන් ලබන ඤාණය ආසවක්ඛය ඤාණය නම්වේ. සිද්ධාර්ථ බෝසතුන් බුද්ධත්වයට පත්වූයේ වෙසක් පොහෝදින පස්චිම යාමයේදී මෙම ඤාණය උපදවා ගැනීමෙනි.

ii බුදුරදුන්ගේ අරහං ගුණය පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත විවරණයක් සපයන්න.

- සියලු කෙලෙස්වලින් දුරු වූ බැවින් ද, සංසාර චක්‍රයේ අර සිඳලූ බැවින් ද කෙලෙස් සතුරන් නැසූ බැවින් ද රහස් නොමැති බැවින් (න රහං යස්ස සො අරහං) එනම් රහසින් හෝ පව් නො කරන බැවින් ද සියලු පූජාවන්ට සුදුසු වූ හෙයින් ද බුදු රජාණන් වහන්සේ 'අරහං' යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබන බව.
- රහසත් පව් නොකොට -කෙලෙසරයනුත් දුරු කොට
නිසි වූයෙන් පුදට - අරහ යයි නම කියති මුනිඳුට
(බුදුගුණ අලංකාරය)
යනුවෙන් අරහං බුදුගුණය විස්තර කෙරෙන බව.

iii උපමානුසාරයෙන් දහම් දෙසීමෙහිලා බුදුරදුන් තුළ පැවැති ශක්‍යතාව උදාහරණ දෙකක් මගින් පැහැදිලි කරන්න.

- බුදුරජාණන් වහන්සේ එදිනෙදා ජීවිතයේ නෙත ගැටෙන පරිසරයෙන් උපමා ගෙනහැර දක්වූහ. උදා - චක්කං ව වහතෝ පදං, ඡායාව අනපායිනී, මධුවා මඤ්ඤති බාලෝ, බලිවද්දෝව ජීරති
- අලගද්දූපම සූත්‍රයේදී පහුර උපමාව, චූල්ලහත්ථිපදෝපම සූත්‍රයේ ඇත්පද උපමාව, ආසිවිසෝපම සූත්‍රයේදී සර්පයින් උපමා කොට දැක්වීම, අම්බලට්ඨිකරාහුලෝවාද සූත්‍රයේදී ජලබඳුන උපමාවට ගැනීම, වලාහක සූත්‍රයේදී වලාකුළු උපමාවට ගැනීම ආදී වශයෙන් උපමා රාශියක් පවතින බව

iv බුදු සිරිතේ සුවිශේෂී ලක්ෂණයක් ලෙස යථාවාදී - තථාකාරී ගුණය උදාහරණ මගින් පැහැදිලි කරන්න.

- කියන දෙය කරන බුදු ගුණය යථාවාදී තථාකාරී වන අතර කරන දේ කියන ගුණය යථාකාරී තථාවාදී නම් වේ.
- බුදුරජාණන් වහන්සේ යමක් නො කරන්නැයි භික්ෂූන් වහන්සේලාට දේශනා කළ සේක් නම් එය කළේ තමන් වහන්සේ ද එසේ නො කරමින් ය. විකාලභෝජන ශික්ෂාපදය පැනවීම හා සම්බන්ධ දේශනාව

v මහාප්‍රජාපතී ගෝතමිය සතුව පැවැති ගුණාංග හතරක් පෙන්වා දෙන්න.

මවු ගුණය, පරිත්‍යාගශීලී බව, චාම් බව, අනතිමානී බව, අරමුණ ඉටු වන තුරු උත්සාහය අත්නොහැරීම, අධිෂ්ඨානය, කැප වීම, ඉවසීම එතුමියගේ උතුම් ගුණාංග බව.

ii කොටස

4. i රටක ආර්ථික සමෘද්ධිය විෂයෙහි ලා දේශපාලන මැදිහත්වීම කෙසේ සිදුවිය යුතුදැයි බෞද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම ඇසුරෙන් විස්තර කරන්න.

- පාලකයාගේ ප්‍රමුඛ යුතුකමක් ලෙස ආර්ථික සමෘද්ධිය උදාකරලීමට කටයුතු කිරීම සැලකේ. පංචසීල ප්‍රතිපදාව, දසරාජ ධර්ම, සතර අගතියෙන් තොරවීම, දස සක්විතිවත්, සතර සංග්‍රහ වස්තු, කූටදන්ත සූත්‍රයේ දැක්වෙන ජනතාවගේ ආර්ථික සංවර්ධනය වෙනුවෙන් පාලකයා විසින් ඉටුකළයුතු කාර්යභාරයන් හා අග්ගඤ්ඤ සූත්‍රයේ මෙයට අදාල කරුණු ද දක්වමින් ආර්ථික සංවර්ධනයට අදාල ඉගැන්වීම් විචාරත්මකව දැක්වීම අපේක්ෂිතය.

ii පුද්ගල ස්වාමිත්වය, ස්වාධීනත්වය හා ස්වච්ඡන්දතාව පිළිබඳ සමකාලීන ඉගැන්වීම් බෞද්ධ ඉගැන්වීම් තුළින් ප්‍රතික්ෂේප වන අයුරු විමර්ශනය කරන්න.

- ඊශ්වර නිර්මාණවාදය, පුබ්බේකතහේතුවාදය හා නියතිවාදය ආදි ඉගැන්වීම් මෙයට අදාල සමකාලීන ඉගැන්වීම් බව විස්තරවිය යුතුය.
- බෞද්ධ හේතුඵල ධර්මයෙන් ඊශ්වර නිර්මාණවාදය, පුබ්බේකතහේතුවාදය හා නියතිවාදය බැහැර වන බව.
- මිනිසාගේ ස්වාධීනත්වය මිනිසාට පවරා ඇති බව හා බාහිර ගැලවුම්කරුවකු මත රඳවා නොමැති බව.
- තම සුගතිය මෙන් ම දුගතියි ද විමුක්තිය මෙන් ම බන්ධනය ද තමාගේ ම ක්‍රියාකාරිත්වය මත රඳා පවතින්නේ යැයි බුදු දහමේ උගන්වන බව.
- අත්තකාර, පරකාර, ආරම්භක ධාතු, නික්කම ධාතු, පරක්කම ධාතු, ථාම ධාතු, ඨිති ධාතු, උපක්කම ධාතු යන ඉගැන්වීම් මගින් පුද්ගල ශක්තිය අර්ථවත් කෙරෙන බව.
- කවර හෝ අදෘශ්‍යමාන නියතියකට පුද්ගල පෞරුෂය යටත් නොකොට ස්වාමිත්වය, ස්වාධීනත්වය, ස්වච්ඡන්දතාව හා වගකීම අර්ථවත් කොට ඇති බව.

5. i සමාජ ප්‍රභවය හා විකාශය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් පාරභෞතික ප්‍රස්තුතවලින් බැහැරව හේතුඵලවාදීව සිදුවූවක් බව පෙන්වා දෙන්න .

- බුද්ධකාලීන භාරතීය ආගමික ඉගැන්වීම් අනුව සමාජ ප්‍රභවය හා විකාශය ඊශ්වර නිර්මාණවාදය මත පදනම් ව පැවති බව.
- සමාජ ප්‍රභවය හා විකාශය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම පටිච්චසමුප්පාද මූලධර්මය මත පදනම් ව විග්‍රහ කෙරෙන බව.
- එහිලා පාරිසරික ආර්ථික, දේශපාලන, ආචාර විද්‍යාත්මක හා මනෝවිද්‍යාත්මක සාධක බලපා ඇති බව.
- බුදුසමය සමාජ සංස්ථාවන්ගේ ප්‍රභවය, පරිණාමය හා විකාශය හේතුප්‍රත්‍යයාකාරව විග්‍රහ කරන බව.
- පුද්ගලයා සිය ගැටලුවලට පිළියම් සෙවීම නිසා ආර්ථික, දේශපාලන, ආගමික හා ගෘහස්ථ සමාජ සංස්ථා නිර්මාණය වී ඇති බව.
- පටිච්චසමුප්පාදය මත පදනම් ව විග්‍රහ කෙරෙන සමාජ ප්‍රභවය හා විකාශය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් මගින් නිර්මාණවාදී සංකල්ප බැහැර වන බව.

ii නිදහස් චින්තනය පිළිබඳ බෞද්ධ ඉගැන්වීම් මානව වර්ගයාගේ ප්‍රගමනයට හේතුවන ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.

- කාලාම සූත්‍රයේ දී දක්වා ඇති කරුණු දහය තුළින් පැවතියා වූ නිර්ණායකවල අතාත්වික බව පෙන්වා දෙමින් නිදහස් චින්තනය අගය කර ඇති විස්තරවිය යුතුය.
- බුදුසමය ස්වච්ඡන්දතාව පිළිගන්නා බැවින් පුද්ගලයාට දේවනිර්මාණය වැනි කිසිදු බලවේගයකට යටත්නොවී ක්‍රියා කිරීමට අවස්ථාව සලසා දී ඇති අයුරු විස්තර විය යුතුයි.
- වීමංසක සූත්‍රය තුළින් බුදුරදුන් පවා විමර්ශනයට ලක්කර ඇතිබව
- සතර මහාපදේශ හා ඒහිපස්සික දහම් ගුණය තුළිනුත් දක්වා ඇත්තේ චින්තන නිදහස තුළින් මානව වර්ගයාගේ ප්‍රගමණයට අවස්ථාව උදාවෙන බවයි.

6\. i. බෞද්ධ ගුණ ධර්ම අතර කරුණාවට හිමි තැන අගයමින් බුද්ධ චරිතයෙන් එය පිළිඹිබු වන අවස්ථා පෙන්වා දෙන්න

- බුදුවරයෙකුගේ අනන්ත අප්‍රමාණ ගුණයන් අතර කරුණාවට සුවිශේෂී ස්ථානයක් හිමිවන බව
- බුදුකෙනෙකුගේ හදවත නිතර ම කරුණාවෙන් සිසිල්ව පවතින බවත් මහාකරුණා සමාපත්ති ඤාණයෙන් දෛණිකව ලොව බලන බවත් දිනයේ මුල්ම කාලය ඒ සඳහා වෙන්කරගෙන ක්‍රියාකළ බව
- අනුන්ගේ දුක දැක සත්පුරුෂයන්ගේ හදවතේ ඇතිවන කම්පාව කරුණාව වන අතර එය සීමාවකින් තොරව බුදුරදුන් තුළපැවැති බව
- සුනීත, සෝපාක, රජ්ජුමාලා, රාධ බමුණා, පූතිගත්තතිස්ස තෙරුන්, පටාචාරා, කිසාගෝතමී යන අයට පිහිට වූ අවස්ථාවන් පිළිතුරට ඇතුළත් විය හැකිය.

ii. පුද්ගල හා සමාජ උන්නතිය උදාකරලීමට පඤ්චශීල ප්‍රතිපදාව උපයෝගීකර ගතහැකි ආකාරය පිළිබඳ විවරණයක් සපයන්න.

- පන්සිල් තුළින් පෞද්ගලිකව තමන්ගේ උන්නතිය මෙන් ම පොදුවේ සමාජ උන්නතිය ද උදාවන බව එක් එක් ශික්ෂාපදය සැලකිල්ලට ගනිමින් පිළිතුර සකස්විය යුතුය.

7\. i. ෂට් ශාස්තෘවරුන් විසින් ඊශ්වර නිර්මාණවාදය ප්‍රතික්ෂේප කිරීමට යොදාගත් සාධක ගෙනහැර දක්වන්න.

- භෞතිකවාදයෙන් මැවුම්වාදය - මැවුම්කරුවෙකු නැතිබව පෙන්වීම
- කර්මවාදයෙන් යාගහෝම පුදපූජා ප්‍රතික්ෂේප කිරීම
- නියතිපරිණාම වාදයෙන් මිනිසාට දෛවයෙන් විනා කිසිවක් කළනොහැකි බව ඉගැන්වීම
- අකිරියවාදයෙන් පින්පව් සියල්ල ප්‍රතික්ෂේප කිරීම
- නිස්චිත පිළිගැනීම් කිසිවක් අනුමත නොකළ අමරාවික්ඛේපවාදය වැනි ඉගැන්වීම්වලින් බ්‍රාහ්මණ සංස්කෘතිය පිටු දැකීමට ශක්තිය ඇතිවිය.

ii. බුද්ධකාලීන භාරතයේ දියුණු වෙළඳ ආර්ථිකයක් පැවැති බව සනාථ කරන්න.
වෙළඳ නගර, වෙළඳ මාර්ග, වණිජ්ජා නමින් වෙනම සමාජ පිරිසක් බිහිවීම වෙළඳ වරායවල් බිහිවීම, දේශීය හා විදේශීය වශයෙන් වෙළඳාම ප්‍රචලිතවීම, කාසි භාවිතයට යොමුවීම යනාදි කරුණුවලට නිදසුන් දක්වමින් විස්තරාත්මක පිළිතුරක් අපේක්ෂිතය.

8\. i. බුදුරජාණන් වහන්සේ සමකාලීන ආගමික චින්තකයින්ගේ ඇගයීමට ලක්වීමට බලපෑ හේතු මොනවාදැයි පිරික්ෂන්න
සෝණදණ්ඩ බ්‍රාහ්මණයාගේ ප්‍රකාශයට අනුව හත්මුතු පරම්පරාවෙන් ම මවුපිය දෙපසින් ම පිරිසිදුවීම, විශාල ඥාති පිරිසක් හැරදමා පැවිදි වීම, තමන්ට අයත් මහා ධන සම්පත් හැරදමා පැවිදිවීම, මනා රූ සපුවකින් යුක්තවීම, උතුම් සිලයන්ගෙන් යුක්තවීම, යහපත් දේ කතා කරන බොහෝ දෙනාට ගුරුවරයෙකුවීම. කාමරාගය, චපල බව නැති කර්මවාදී අයෙකුවීම, තමනට විරුද්ධ වූ බ්‍රාහ්මණාදීන්ට ද හොඳ කිරීමට යොමුවීම, බොහෝ දෙනා තමන්ගේ ප්‍රශ්න ඉදිරිපත් කොට සැක හැර දන ගැනීමට පැමිණීම, බොහෝ දහස් ගණන් දෙවියෝ ද ජීවිතාන්තය තෙක් ම උන්වහන්සේ සරණ යාම,
මේ ආකාරයට චංකි නම් බ්‍රාහ්මණයාද බුදුරදුන් ඇගයීමට ඉදිපත්කළ හේතු ද, පොට්ඨපාද සකුළුදායි වැනි පරිබ්‍රාජකයින් බුදුරදුන්ගේ අල්පශබ්දය ඇගයීමට ලක්කිරීම වැනි කරුනු ද පදනම් කරගෙන පිළිතුර සකස්විය යුතුය.

ii. ගණතන්ත්‍ර පාලනයන්හි පවත්නා ප්‍රජාතාන්ත්‍රිය ලක්‍ෂණ සදාචාරවත් දේශපාලන සංස්කෘතියක් උදාකිරීමට උපකාරීවන අයුරු විමසීමට ලක්කරන්න.
නිතර රැස්වීම, සමගිය එක්රැස්ව සමගිව කටයුතු කොට සමගිව විසිරයාම, නීතිය නිසිලෙස ක්‍රියාවට නැගීම, සමාජ සම්ප්‍රදායන් හා ගරුත්වය දැක්වීම, කාන්තා රැකවරණය, ආගමික සංස්කෘතික උරුමයන් රැකගෙන යුතුකම් ඉටුකිරීම තුළින් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සුරක්ෂිතවන අයුරු වස්තරාත්මකව ඉදිරිපත්විය යුතුය.